אל תקרי לשלש אלא לשליש. כלומר עשיימה כשהוא שלים כשולה ותימה להדרא קושיא לדוכתיה דקאמר לעיל ולמה לן עייל כלל וקאמר רחמנא תשמיט ותיזיל עד חג הסוכות וי"ל להאי תנא לית ליה דרשה לעיל: **מתוך** שעשויין **פרכין.** מתוך שגורן מעט מעט שאין נלקטין ביחד אלא לשליש והא מיבעי ליה לגופיה כתיב קרא אחרינא [1]וזרעתם את השנה השמינית ואכלתם מן התבואה ישן עד השנה התשיעית תנן התם [2]האורז והדוחן והפרגין והשומשמין שהשרישו לפני ר"ה מתעשרין לשעבר ומותרין בשביעית ואם לאו אסורין בשביעית ומתעשרין לשנה הבאה אמר רבה אמור רבנן [3]אילן בתר חנטה [4]תבואה וזיתים בתר שליש [5]ירק בתר לקיטה הני כמאן שוינהו רבנן הדר אמר רבה מתוך שעשויין פרכין פרכין אזלי רבנן בתר השרשה א"ל אביי ויצבור גורנו לתוכו ונמצא תורם מן החדש שבו על החדש שבו מן הישן שבו על הישן שבו מי לא תניא [6]רבי יוסי בן כיפר אמר משום ר"ש שזורי [7]פול המצרי שזרעו לזרע מקצתו השריש לפני ר"ה ומקצתו השריש לאחר ר"ה אין תורמין ומעשרין מזה על זה לפי שאין תורמין ומעשרין לא מן החדש על הישן ולא מן הישן על החדש כיצד הוא עושה צובר גורנו לתוכו ונמצא תורם ומעשר מן החדש שבו על החדש שבו ומן הישן שבו על הישן שבו א"ל ר"ש שזורי קאמרת ר"ש שזורי סבר [8]יש בילה ורבנן סברי אין בילה א"ר יצחק בר נחמני אמר שמואל [9]הלכה כרבי יוסי בן כיפר שאמר משום ר"ש שזורי מתקיף לה רבי זירא ומי אמר שמואל הכי והאמר שמואל לכל אין בילה חוץ מיין ושמן אשתמיטתיה הא דאמר שמואל [10]הכל הולך אחר גמר פרי וצריכא

גופיה. תשובה על מה נתכל בשנה השביעית: **תלוהו והדוחן הו'.** מיני קטניות הן דוחן מילי"ו: **פרגין.** מק"ו בלע"ז: **מתעשרין לשעבר.** במעשרות שנה שעברה מן שניה מעשר שני ומן שניות מעשר עני: **ומופרין בשביעית.** מן השמיטה ערב שביעית לפני ר"ה: **ומתעשרים לשנה הבאה.** בשנת לקיטתן מן שמיטה שביעית: **כאן חנטה.** לקמן (דף טו:) תנן לה בפירקין מילן שחנטו פירותיו קודם ט"ו בשבט שהוא ר"ה לאילנות מתעשר לשנה שעברה: **ירק בתר לקיטה.** כלומר לעיל (ד' יב.) ליקט ירק ערב ר"ה כו': **הני.** קטניות כמאן שוינהו שהלכו בהן אחר השרשה: **מתוך שעשויין פרכין פרכין.** מתוך שגורן עשוי מעט מעט שאין נלקטין כאחד אלא לשליש ומפרכין ומעלה מעט ומעט ומעלה מדם ויין מעורבין יחד הנפרכין לפני ר"ה עם הנפרכין לאחר ר"ה שהן הולכין אחר לקיטה כשאר מפרכים מעשרותיו ר"ל מעשר מן המדם על היין ומן היין על המדם מילי דהוו בתר השרשה שבשנה אחת מתעשרת כל השדה שהרי נזרעו זרעים כולה מתוך ומעלה פירות המילן וקטניות וירק מדרגן הן ויכולת ביד החכמים לקבוע זמן לכל אחד ואחד: **פרכין פרכין.** לשון זה נופל בקטניות כדאמרי' במסכת בילה (דף יב:) מולגין מלילות ומפרכין קטניות בי"ט: **ויצבור גורנו לתוכו.** ומה בכך שהן יין ומדם מעורבין יצבור את כל הגורן לתוכו כלומר בתמלאיתו שיהא כל אחד נגלל יחד יפה ומעלה כשיתרום ויעשר יהא מן המדם במעשר לפי מה שיש מדם בגורן ומן היין לפי מה שיש יין: **מי לא תניא.** לסמכינן לבילה לומר יפה נגלל ומעלה תורם מן המדם לפי מה שיש מדם ומן היין לפי מה שיש יין: **פול המצרי.** מין קטנית פחזוליי"ר ודרכן לזורען לירק ולזרע והזורע לירק מתעשר מחר לקיטה והזורע לזרע מתעשר מחר השרשה וזה שזרעו לזרע והשרים מקלתו לפני ר"ה ומקלתו לאחר ר"ה: **אין תורמין מזה.** שמכירין בו שזרעוהו בתחרונה על המזרע ברחשונה ולא מן הרחשון על האחרון: **כילד הוא עושה.** טורח לתת זה בעלמו וזה בעלמו: **לוכר גורנו לתוכו.** יבלול לותו יפה ליאחר שיתת מן הרחשון בזוית זו ומן השני בזוית זו יחזור ויבברנו ליאחר ויגורן שיהא כולו כאחד ומעלה תורם מן המדם שבו כו': **יש בילה.** יש לסמוך על הבילה לומר שיש משניהן בתוך המעשר לפי החשבון: **אין בילה.** אין סומכין על כך שיש לומר לא נגלל יפה ורובו של מעשר מן המדם או רובו מן היין: **תוך מיין ושמן.** המעורב יין מדם עם היין או שמן מדם עם היין תורם ומעשר ממנו ויש במעשר שניהם כפי החשבון שדבר לא נגלל יפה ואין סומכין בו על הבילה: **דשמעיטיה לר' זירא הא דאמר שמואל הכל הולך אחר גמר פרי ומן המרינן ואי דשמועינן הכל הולך אחר גמר פרי הוה אמינא לפילו מבוחה וזיתים נמי קמ"ל הלכה כר' שמעון שזורי כמאי דפליגי.** דבמבוחה וזיתים לא פליגי (ג) ולא מזלינן בהו אחר גמר פרי אבל במיני קטניות פליגי דר' שמעון מזיל בתר השרשה ורבנן לא מזלי למדנו למשכח שמואל תנא דלא מזיל בתר השרשה בקטניות אלא אחר גמר פרי ועליה סמיך לפלוגי עליה דר' שמעון שזורי ועליה דהא מתניתין דתניא לעיל האורז והדוחן והפרגין והשומשמין שהשריקו כו' ואני לא ידעתי מאן הוא ההוא תנא: **דשמעיטיה לר' זירא הא דאמר שמואל הכל הולך אחר גמר פרי.** ולפי הקטניות לא הלכו בהן אחר השרשה וכי אמר שמואל הלכה כר' שמעון שזורי לא מטעמיה קאמר דאלו רבי שמעון שזורי טעמיה משום בילה וטעמא דשמואל משום דגדל ונגמר אחר רוב השנה:

ע א מיי' פ"ד מהל' שמיטה הלכה יח ופ"ט מהל' מ"ע הל' ה סמג עשין קלו וקלז רסמ:

עא ב מיי' פ"ג מהלכות ביכורים הלכה ז סמג עשין קלו וקלז טוש"ע י"ד סי' רל"ד סעיף ד:

עב ג מיי' פ"ג מהל' תרומות הל' י ופ"ג מהל' מעשר הלכה ה סמג עשין קנג קנה:

עג ד מיי' פ"ב מהל' תרומות הל' יח ופ"ו מה' מ"ע הל' ג והל' ד ופ"ד מה' שמיטה הל' יב סמג עשין קלה [טוש"ע י"ד סימן שלח סעיף קכו]:

עד ה ו מיי' פ"ג מה' מ"ע הל' ח:

תורה אור השלם

1. וְזָרַעְתֶּם אֶת הַשָּׁנָה הַשְּׁמִינִת וַאֲכַלְתֶּם מִן הַתְּבוּאָה יָשָׁן עַד הַשָּׁנָה הַתְּשִׁיעִת עַד בּוֹא תְּבוּאָתָהּ תֹּאכְלוּ יָשָׁן:
ויקרא כה כב

מוסף רש"י

פול המצרי. מין קטנית ומפזולי"ש, שזרעו לזרע. לפי שזעו לירק הוא מזיל מעשר לידיה בתר לקיטה, אבל מיני קטניות בתר השרשה מזלי לתוכו. (נחות ל:). **צובר גורנו לתוכו.** כלומר מערבן יפה וימכוס, ונמצא תורם. מדם שבתוך התרומה מתקן את המדם שבמעשר ויהן שבתרומה מתקן את היין שבמעשר (שם).

רבינו חננאל

אל תקרי לשלש אלא לשליש. פי', אני מצוה הברכה בשנה השישית שאפילו התבואה שהיא שליש מליאתה בשאר השנים, עכשיו היא נחשבת מן השנה הששית ואינה מתבערת בשביעית, וקראה הכתוב תבואה. **תנן התם** בשביעית פרק ב' האורז והדוחן והפרגים והשומשמין שהשרישו קודם ראש השנה מתעשרים לשעבר כולו'. פירוש (בירושלים) בירושלמי אמר רב הונא שאי אישפר לעמוד על אילו, מתי יביאו שליש. לפיכך אמרו כי השרשים כמו פרי. **אמר רבה אמור רבנן אילן בתר חנטה,** דתנו רבנן אילן שחנטו פירותיו קודם חמשה עשר בשבט מתעשר לשנה שעברה. **תבואה וזיתים בתר שליש** כדאמרינן. **ירק בתר לקיטה,** נמי כדאמרינן. הני דתנינן בהו בתר השרשה כמאן, לא כאילן ולא כתבואה ולא כירק. הדר אמר רבה מתוך שעשויין [ג] פרגין פרגין, פירוש משארי משארא זו מתמלאה ומביאה שליש ועדיין זו לא (לי) נתמלאה, למלו רבי שמעון שזורי טעמיה משום בילה וטעמא דשמואל משום דגדל ונגמר אחר רוב השנה:

הגהות הב"ח

(ג) רש"י ד"ה משמעיטיה כו' דבמבוחה וזיתים לא פליגי מודים דלא מזלינן:

לעזי רש"י

מילי"ו [פני"ל]. דוחן. מק"ו [מ"ק]. פרג. פאזול"י [פיישו"ל]. שערעית.

רבינו חננאל (המשך)

הכל לפי שומן המקום, כיון שהשרשתן של כל הערוגות כאחת, אמור רבנן חייבים במעשר בשעת השרשתן, אם שנה שנייה [שנייה], אם שלישית שלישית, לפי שזמן השרשה [באילן] ידוע הוא כגון הקליטה באילן. **ואקשי עליה אביי ויצבור גורנו בתוכו.** כלומר, יעקרם הפרגין כלם כאחד [וירדוש] אותם ויעשה הכל גורן אחד, ואע"פ שזו הערוגה הביאה שליש קודם זו הערוגה, יוציא מעשרותיו מתוכו, שנמצא מעשר מן החדש [שבו] על החדש שבו, ומן הישן שבו על הישן שבו. כר' יוסי בן כיפר שאמר משום ר' שמעון שזורי בענין פול המצרי שזרעו לזרע, ופי' ר' שמעון שזורי [ד] פול המצרי זרעו לזרע מתעשר לשעבר, זרעו לירק מתעשר להבא, זרעו לזרע הוא חי ממי שנה שעברה, זרעו לאכלו כירק הוא חי ממי שנה הבאה. ופריק רבה ר' שמעון שזורי קא אמרת, ר' שמעון שזורי סבר יש בילה ונעשה כולו [כ]אחד, ומתני' דקתני האורז והדוחן כול', לרבנן דפליגי עליה, סברי אין בילה. ואמרינן משמ' דשמואל הילכתא כר' שמעון שזורי, ואתקיפו עליה איני, והא אמר שמואל לכל אין בילה חוץ מיין ושמן, מכלל שהפירות אין להם בילה. ואמרינן אישתמיטתיה, כלומר נעלמה ממנו, הא דאמר שמואל הכל הולך אחר גמר פירי, פירי, ולפיכך אמר צובר גרנו בתוכו כי באותה העת נגמר הן[פרין] ולא אמר שמואל הלכה כר' שמעון שזורי משום דקסבר יש בילה, דהא לית ליה לשמואל בילה בפירות, אלא משום שהולך אחר גמר פרי.

ג) עי' היטב בערוך ערך פרכין.

ד) ר"ל דר"ש שזורי פירש בתוספתא פ"ב דשביעית דמש זרעו לזרע וכו' וע"ש היטב.

ה) שביעית פ"ב מ"ז, ג) מנחות ל: [תוס' שביעית פ"ב ה"ד], ג) [זבחים פ.], ד) [מנחות ל: ע"ש],